

MONITORING ŠKŮDCŮ POLNÍ ZELENINY

41. TÝDEN (9.10.2023)

Kamil Holý

Výzkumný tým: Integrovaná ochrana zemědělských plodin proti škůdcům

Výzkumný ústav rostlinné výroby, v.v.i.

Zprávy jsou zveřejňovány v Zelinářském zpravodaji, na Rostlinolékařském portálu a umístěny na webových stránkách VÚRV: www.vurv.cz - záložka Poradenství. Monitoring je podpořen z prostředků MZe - NAP (Národní akční plán k bezpečnému používání pesticidů).

Výskyt škůdců

Pokračuje škodlivost třásněnek na mladé cibuli. Na celeru a dalších plodinách mohou škodit svilušky. Pozvolna přibývá housenek, ale na sledovaných lokalitách jsou pod prahem škodlivosti, stejně jako mšice zelná a broskvoňová. Molic, dřepčíků i drátovců ubývá. Jednotlivě se objevují plošné i chodbičkové miny v listech od vrtalek a květilek v různých plodinách. Do konce týdne má být teplo, které mohou škůdci využít k náletu do porostů a pokračování v intenzivním žíru.

Brokvovitá zelenina - škůdců ubývá, ale škodlivost se může lišit pozemek od pozemku, na nejmladších výsazích je zpravidla koncentrace vyšší. Vyskytují se housenky různých druhů (bělásci, zápředníček, můry), dřepčíci i molice. Pozvolna se rozrůstají kolonie mšice zelné chráněné listy hlávek zelí, volně na listech jsou regulovány užitečnými organismy. Nově přilétlých mšic již mnoho není, kolonie rostou z předchozího výsadku. Rizikové zůstávají plodiny s nymfami a pupářií molic, ze kterých se i po sklizni budou líhnout dospělci.

Ostatní zelenina - za teplého počasí naletují nové třásněnky do cibule i dalších plodin, na mladé cibuli může být až několik jedinců/rostlinu. V různých plodinách se objevují miny od vrtalek a květilek (na celeru i vrtulí), ale jedná se jen o kosmetickou vadu. Drátovci se postupně stahují do hlubších vrstev půdy k přezimování. Lokálně může škodit pochmurnatka, na červené řepě i makadlovka řepná a dřepčíci.

Rizikové: molice, dřepčíci, drátovci, zápředníček, housenky, třásněnky, mšice

Molice vlašovičnicková

- ukončuje kladení a postupně migruje na zimní hostitele. V dřívě napadených porostech se budou líhnout dospělci po celý říjen nebo ve skladech či na prodejnách.

Monitoring - dospělci a vajíčka na spodní straně listů, při masovém přeletu jsou dospělci všude v krajině.

Ochrana - v závislosti na početnosti dospělců. U molice je důležité ošetřit co největší plochu spodní části listů, nekvalitní ošetření (např. nevhodné trysky s velkými kapkami) rozhoduje o odlišnostech v napadení sousedících porostů různých pěstitelů.

Dřepčící rodu *Phyllotreta*

- většinou pod prahem škodlivosti, ale s ohledem na pěkné počasí mohou během několika dní poškodit listy.

Monitoring - dospělci zpravidla na vrchní straně listů, za nepříznivého počasí se mohou ukrývat u kořenového krčku. Přítomnost prozradí požerky na litech.

Ochrana - v závislosti na počtu dospělců. Za vysokých teplot je nižší účinnost přípravků, mechanickou bariérou je zakrytí sítěmi. Ponechání výdrolu řepky a výsev hořčice (meziplodiny) na pozemcích, kde se nepěstuje brukvovitá zelenina, odláká část dospělců od porostů zelenin.

Drátovci

- probíhá podzimní perioda škodlivého výskytu, dle počasí až do konce října.

Monitoring - půdní výkopky nebo vyrýpnout rostlinu i se zeminou. Ve sklizených

bramborech a kořenové zelenině provrtané dírkou, někdy s drátovci uvnitř.

Ochrana - citlivé plodiny (brambory, kořenová zelenina...) z pozemků s drátovci sklídit přednostně co nejdříve, čím déle zůstanou na pozemku, tím vyšší bude procento škod.

Sviluška chmelová

- na celeru, ale i dalších plodinách, může škodit sviluška, která využila teplého a suchého počasí.

Monitoring - posáté listy žloutnou, na spodní straně drobní dospělci a nymfy, zbarvení světlé až načervenalé. Spodní strana listu je pokryta jemnou pavučinkou, při silném napadení může být zapředena celá rostlina (ve sklenících). Žloutnutí může mít i další příčiny, je třeba pod lupou nebo binokulárem zkontrolovat přítomnost svilušek (na jednom listu může být kombinace svilušky i fyziologického poškození)

Ochrana - v závislosti na termínu sklizně a využití. U řapíkatého celeru nebo bulev prodáváných s listy vada vzhledu, při silném napadení snižování asimilační plochy.

Makadlovka řepná

- na červené řepě zpravidla neškodí, ale na pozemcích bez závlahy se začínají objevovat zničená srdéčka po žíru housenek. Pokračuje kladení, škodlivost se bude s ohledem na teplé a suché počasí zvyšovat.

Monitoring - drobné housenky ukryté mezi srdéčkovými listy, nad nimi pavučinka pokrytá trusem a půdou. Po zničení listů se zavrtávají do bulvy.

Ochrana - proti housenkám ukrytým v listech insekticidy nefungují, postačí pravidelná zálivka zajišťující růst nových

listů (potravy) - housenky nemají potřebu zalézat do bulev.

Zápředníček polní

- na brukvovité zelenině většinou slabý výskyt, častější na řepkách.

Monitoring - zelené housenky na spodní straně listů, mají tvar brousku (nejšířší uprostřed). Při silném výskytu poletují dospělci v porostu. V letošním roce přetrvává z neznámých důvodů podprůměrná účinnost feromonových lapáků (početnost neodpovídá pozorovaným dospělcům v porostech ani poškození rostlin).

Ochrana - provádí se proti nejmladším housenkám.

Bělásek řepový

- housenky i vajíčka jednotlivě; škodlivost na podzim vzrůstá z důvodu nižší intenzity ochrany proti jiným škůdcům, která citlivé housenky běláška reguluje. Škodí především v hlávkách zelí a kapusty, kdy 1 housenka poškodí 1 hlávkou.

Monitoring - zelenožlutá vajíčka jednotlivě na spodní straně listů, housenky jsou zelené se žlutými tečkami na boku, tělo je pokryté drobnými, hustými chloupky. Místo žíru se pozná podle trusu na listech a v paždí listů.

Ochrana - provádí se proti nejmladším housenkám.

Housenky můr

- může škodit více druhů, na sledovaných lokalitách se vyskytují vzácně (letos je výskyt podprůměrný), ale na řepkách se vyskytují housenky můry gama, můry kapustové (škodí až do konce října - též na salátové řepě a cukrovce).

Monitoring - vajíčka na spodní straně listů i dalších částech rostlin, jednotlivě či v početných snůškách. Housenky nejčastěji na listech. Početnost dospělců vybraných druhů lze zjistit ze sítě světelných lapáků ÚKZÚZ.

Ochrana - ošetřuje se proti mladým housenkám krátce po vylíhnutí.

Mšice zelná

- nálet ustává, ale někde se objevují malé kolonie.

Monitoring - okřídlení i bezkřídlí jedinci na spodní straně listů nebo ukryté v hlávkách, pokryté šedým voskovým ojíněním.

Ochrana - většinou regulovány ochranou proti dalším škůdcům i užitečnými organismy. Mšice v hlávkách jsou skryté před kontaktními přípravky, částečně i před užitečnými organismy.

Třásněnky

- dospělci i nymfy škodí na mladé cibuli, suché a teplé počasí jí vyhovuje, škodlivost bude pokračovat. Na brukvovitou zeleninu přilétají noví jedinci, kteří mohou pronikat do hlávek zelí, kde se v místě sání tvoří nádorky.

Monitoring - tmaví i světlí dospělci a nymfy jsou volně na listech, na starších rostlinách jsou ukryti mezi nahloučenými listy. V místě sání tmavé kupičky trusu. Nymfy mohou být zaměněny za světlé částečky půdy/písku.

Ochrana - na cibuli při začínajícím poškození listů sáním, u zelí zabránit vniknutí do hlávek, kde jsou před účinky přípravků chráněny. Ochrana cílena na další druhy škůdců brukvovité zeleniny většinou reguluje i třásněnku.

Užitečné organismy

- na lokalitách se mšicemi jsou občas larvy a kukly pestřenek, mšicomaři a jejich hyperparazitoidi, larvy dravých bejlomorek.

V porostech se zápředníčkem se vyskytují lumci rodu *Diadegma*.

Díky teplému podzimu se třásněnkám na cibuli daří, na malých rostlinách nemusí být vidět - nepodcenit monitoring

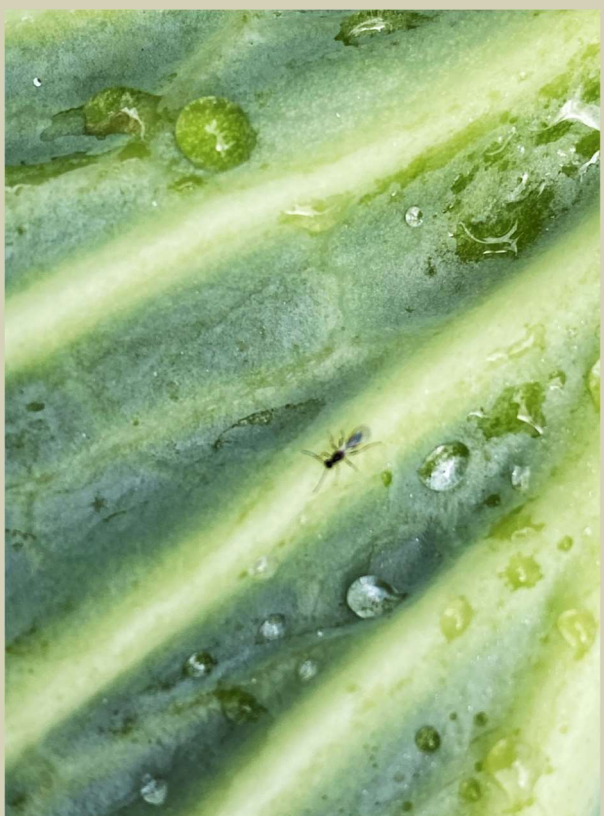
Požerky a housenky zápředníčka schované v hlávce zelí

Trus v paždí listů signalizuje přítomnost větší housenky bělásky nebo můry

V mladých hlávkách se daří mšicím, které jsou částečně cháněné i proti nepřítelům

Malý, tmavý dospělec mšicomara hledající kolonii mšic, někdy může být více jedinců pohromadě

Larva pestřenky pruhované je výkonný predátor mšic

Žloutnutí listů celeru - kombinace svilušek a abiotických faktorů, v tomto případě mají svilušky na žloutnutí menšinový podíl

V místě posátí na spodní straně jsou načervenalí i světlí jedinci svilušek, pokud tam nejsou vajíčka (pouze několik dospělců a větších nymf), je sviluška na ústupu a ošetření není nutné

Na okrajích mohou škodit plzáci